
KLOG PÅ VIDEN #4

- om kognitiv læring

Om reformen af universitetsuddannelserne i DK

af Mia Due, juli 2024

Den 27. juni 2023 indgik regeringen forlig med SF, Danmarksdemokraterne, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti en aftale om rammerne for Reform af universitetsuddannelserne i Danmark.

Formålet med aftalen er at sikre et stærkt videns- og velfærdssamfund, et konkurrencedygtigt erhvervsliv og udvikle løsninger på de store samfundsudfordringer vi står over for.

De politiske ambitioner bag forliget er at gennemføre en ambitiøs reform, som både skal tilbyde de studerende nye veje til en kandidatgrad, løfte uddannelseskvaliteten på universiteterne, og forbedre mulighederne for livslang læring.

Aftalen skal blandt andet sikre at de nye kandidatuddannelser – ligesom de øvrige universitetsuddannelser – er forskningsbaseret, og at de studerende på universiteterne i fremtiden får mulighed for flere forskellige veje til en kandidatgrad, så de i højere grad kan følge en uddannelsesvej, der passer til deres ønsker og behov.

Spørgsmålet er hvilken betydning reformen får for de studerende i fremtiden? Det er temaet for dette ideepapir #4,

EU's 8 nøglekompetencer

I 2006 vedtog Europa-Parlamentet og Rådet for Den Europæiske Union en henstilling om otte nøglekompetencer for livslang læring, hvori medlemsstaterne blev anmodet om, "at udvikle nøglekompetencer til alle som led i deres strategier for livslang læring", ved hjælp af referencedokumentet "Nøglekompetencer for livslang læring – en europæisk referenceramme".

I referencedokumentet udpeges 8 nøglekompetencer, der anses for nødvendige for personlig tilfredsstillelse, en sund og bæredygtig livsstil, beskæftigelsesegnet, aktivt medborgerskab og social inklusion:

(1) lære- og skrivekompetence, (2) flersproget kompetence, (3) matematisk kompetence og kompetence inden for naturvidenskab, teknologi og ingeniørvirksomhed, (4) digital kompetence, (5) personlig, social og læringskompetence, (6) medborgerskabskompetence, (7) entreprenørskabskompetence og (8) kompetence inden for kulturel bevidsthed og udtryksevne.

Målet for henstillingen er at opretholde den nuværende levestandard, den høje beskæftigelsesrate og den sociale sammenhængskraft. Midlet til at nå målet er, at udnytte det fulde potentiale af uddannelse og

kultur som drivkraft til job, social retfærdighed og aktivt medborgerskab (Den Europæiske Unions Tidende).

FN's verdensmål

Den 1. januar 2016 trådte FN's 17 verdensmål, med 169 delmål i kraft. Via verdensmålene forpligter FN's 193 medlemslande sig til - blandt andet at sikre alle lige adgang til kvalitetsuddannelse og fremme alles muligheder for livslang læring (verdensmål nummer 4).

Kvalitetsuddannelse anses for at være et af de mest kraftfulde redskaber til bæredygtig udvikling i en global kontekst, og ifølge de 10 millioner mennesker, der deltog i FN's online afstemning om hvilket verdensmål der var vigtigst for dem og deres familie, var det 4 verdensmål det vigtigste (verdensmaal.org).

ASEM LLL Hub

Senere på året, i 2016 afholdt Dansk pædagogisk universitet (DPU) en konference for netværket ASEM LLL Hub, der er verdens største inden for livslang læring og tæller mere en 100 forskere fra Asien og Europa. Temaet for konference var "21st Century Skills", og et af de emner der blev diskuteret, var blandt andet, hvilke *kompetencer der bliver de centrale i fremtiden*.

Claus Holm, institutleder på DPU og formand for ASEM LLL Hub netværket, udtalte efterfølgende, at fremtidens mantra bliver "læring som livsform" - et krav som vores uddannelsessystemer skal kunne leve op til.

Den rigtige kompetenceliste

Hvorvidt den kompetenceudvikling der foregår på de videregående uddannelser, skal tage sigte på, (a) at udvikle

anvendelsesorienterede kompetencer, styret af faglig efterspørgsel, konkurrencedygtighed og arbejdsmarkedsrelevans, eller om den i højere grad skal tage sigte på, (b) at udvikle mennesker med et dynamisk læringssyn ved at fokusere på fleksibilitet, livslang læring og omstillingsparathed synes der ikke at være konsensus om. For hvordan skal uddannelsessystemet balancere sin orientering mod at uddanne det arbejdsduelige menneske contra det livsduelige menneske, når forandring er et grundvilkår livet igennem?

Måske skal vi i højere grad fokusere på hvordan mennesker tilegner sig viden, færdigheder og kompetencer end på, at identificere den "rigtige kompetenceliste".

Det individuelle og det fælles

At spørgsmålet om, hvordan uddannelsessystemet bør indrettes for at tilgodese både det individuelle og det fælles, vedbliver at være aktuelt, ses af "Aftale om rammerne for Reform af universitetsuddannelserne i Danmark".

Aftalen afspejler partiernes ambitioner om at gøre universitetsuddannelserne mere fleksible, så *overgangen mellem uddannelse og arbejdsmarkedet i højere balanceres*, og vi med arbejdsstyrkens kompetencer sikres et stærkt videns- og velfærdssamfund, og et konkurrencedygtigt erhvervsliv, der er i stand til at udvikle løsninger på de store samfundsudfordringer vi står over for.

Et af argumenterne for at forkorte universitetsuddannelserne er at udviklingen går så hurtig, at forandring er et livsvilkår. Særligt for dem der er unge i dag, bliver livslang læring et livsvilkår.

Da fremtidens fundament for innovation og vækst i høj grad afhænger af, hvordan viden skabes og anvendes, bliver de strategiske indsatser vi vælger at gå med, afgørende for de muligheder den enkelte får, for at forløse sit læringspotentiale.

Livslang læring

Livslang læring kræver en kulturforandring. Det gælder ikke mindst, når arbejdsmarkedet skal tage imod de nyuddannede fra universitet, der ikke længere kommer med et snorlige curriculum.

Nyuddannede fra universitet skal ikke ses som et produkt af en universitetsuddannelse, men som en veluddannet arbejdskraft, der forstår (a) indholdet i faget/disciplinen, (b) hvad det indebærer at udøve faget/disciplinen, (c) hvorfor netop det fag eller den disciplin har betydning for samfundet, og (d) hvordan faget/disciplinen kan bidrage til løsningen af de aktuelle udfordringer, både nationalt og globalt.

Livslang læring handler om at tilegne sig et udviklende perspektiv på indlæring og læring, så uddannelse og dannelse bliver en del af livet. Tror vi først, at vi er færdige med at lære – er vi først færdige, for læring er noget der foregår hele livet. Det er et vilkår vi alle har til fælles.

Livsduelighed

Selv uden en kompetenceliste for den livslange læring, er det åbenlyst, at der er nogle grundlæggende kundskaber og færdigheder alle har brug for at mestre, for at fungere som selvstændige individer i overensstemmelse med samfundets regler og normer.

Meget peger i retning af, at kompetencer til at tilegne sig viden, færdigheder og

forståelser hænger tæt sammen med de muligheder man har gennem livet og dermed ens livsduelighed. *Det livsduelige menneske er et læringskompetent menneske!*

Det er ikke alene, hvad den enkelte tilegner sig af viden og færdigheder der gør mennesket livsdueligt. Det er i lige så høj grad, hvordan den enkelte er i stand til at overføre, omsætte, anvende og nyttiggøre den viden og de færdigheder der blev tilegnet under uddannelse.

Motiveret for læring

Om det er læringskompetencerne der skaber motivationen for læring eller er det motivationen for læring der skaber læringskompetencerne, er der ikke et entydigt svar på. Hvis det forholder sig sådan, at mennesker generelt er mere motiveret for at lære nye ting på områder hvor de opfatter sig selv som kompetente, hvorfor nyttiggøres det så ikke i større udstrækning, at motivationen for læring vil være stigende i takt med, at det bliver lettere at lære mere?

Det vi ved er, at de vaner vi tillægger os og den måde vi lære at tilegne os viden på, med tiden bliver mere og mere bestemmende for, hvordan vores fremtidige indlæring kommer til at forløbe.

Med det i mente, kan det undre, at der ikke er større fokus på at styrke de studerendes kognitive færdigheder til at praktisere en mere systematisk metakognitiv tilgang til indlæring - som noget man også skal lære. Det kunne jo medføre, at flere under uddannelse fik positive erfaringer med at være i indlæring og trives i den kognitive livslange læreproces.

Skal vi i Danmark lykkes bedre med livslang læring, skal den enkeltes

videreuddannelsesmuligheder forbedres”, står der i aftalen om rammerne for reformen. ”En reform, som både skal tilbyde de studerende nye veje til en kandidatgrad, løfte uddannelseskvaliteten på universiteterne og forbedre mulighederne for livslang læring”.

Det spørgsmål der trænger sig på er, hvordan de politiske ambitioner med reformen kan realiseres, når de forskellige deltagere og interessenter, ikke har fælles interesser?

Indlæring på formel

For at illustrere de ”ikke fælles” interesser kan vi prøve at sætte indlæring på formel. I formlen medregnes både de indre og de ydre forhold i uddannelsen, *før*, *under* og *efter*.

De *indre forhold* angår den studerende, der deltager på uddannelsen, og omfatter:

- (a) Læringskompetencerne (er de kompetencer til indlæring den studerende mestrer *før* studiestart), *før*
- (b) Læringsressourcerne (er den energi og motivation, tid og opmærksomhed den studerende investerer i uddannelsen), *under*
- (c) Læringsudbyttet (er de kompetencer den studerende opnår *under* uddannelsen, en form for ”Return On Investment In Education”), *efter*

De *ydre forhold* angår alt det der ligger uden om uddannelsen, og omfatter:

- (a) Adgangskrav (er det karaktergennemsnit der er adgangsgivende til den enkelte uddannelse), *før*
- (b) Læringseffekten (afhænger af uddannelsens kvalitet, målt på varighed, indhold og struktur i uddannelsen samt kvaliteten af undervisningen), *under*
- (c) Læringsproduktet (er det der testes og bedømmes ved uddannelsens afslutning), *efter*

Opstillet skematisk ser det således ud:

Uddannelsen	<i>Før</i>	<i>Under</i>	<i>Efter</i>
Studerendes fokus	Læringskompetencer	Læringsressourcer	Læringsudbytte
Andres fokus	Adgangskrav	Læringseffekt	Læringsprodukt

Traditionelt er det alene læringsproduktet, der har haft interesse og som derfor er det,

der bliver testet og bedømt ved en eksamen:

A. *Læringsproduktet (ydre forhold, efter) =*

$$\frac{\text{Læringskompetencer (indre forhold, før)}}{\text{Læringsressourcer (indre forhold, under)}} \times \text{Læringseffekt (ydre forhold, under)}$$

Brøken i formel A (indre forhold, før og under) er netop forklaringen på hvorfor nogle studerende kan "læse mindre og lærer mere". Det kan de af den simple grund, at de har bedre kompetencer til indlæring, end dem der "læser mere, men lærer mindre". Den første gruppe er de studerende der ofte omtales som "fagligt stærke",

hvilket i øvrigt er et misvisende udtryk, da det sprogligt refererer til mængden af viden, ikke hvordan den blev tilegnet eller kan nyttiggøres i praksis.

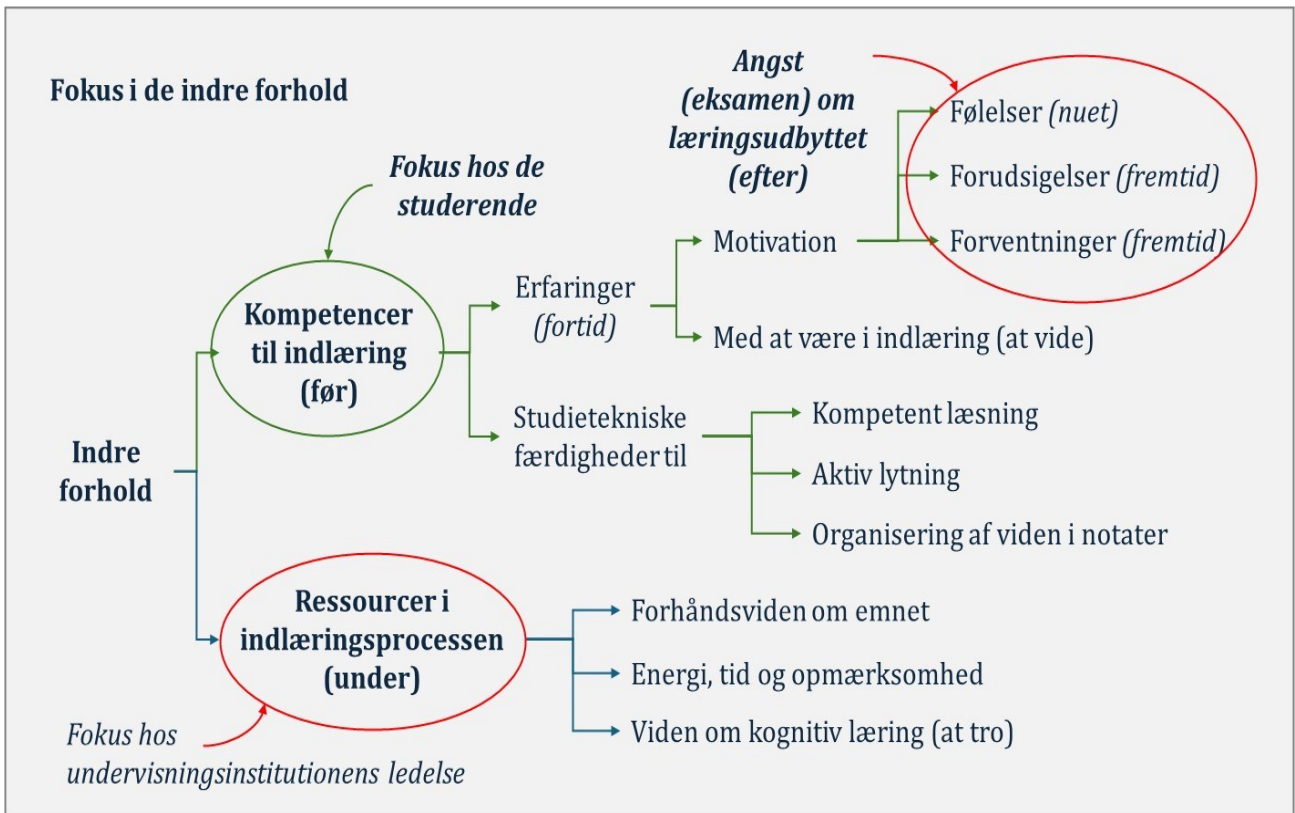
Flytter vi fokus, fra slutproduktet til forudsætningerne for læringen, ser formelen sådan ud:

$$B. \text{ Læringskompetencer (indre forhold før)} = \frac{\text{Læringsressourcer (indre forhold under)}}{\text{Læringseffekten (ydre forhold under)}} \times \text{Læringsproduktet (efter)}$$

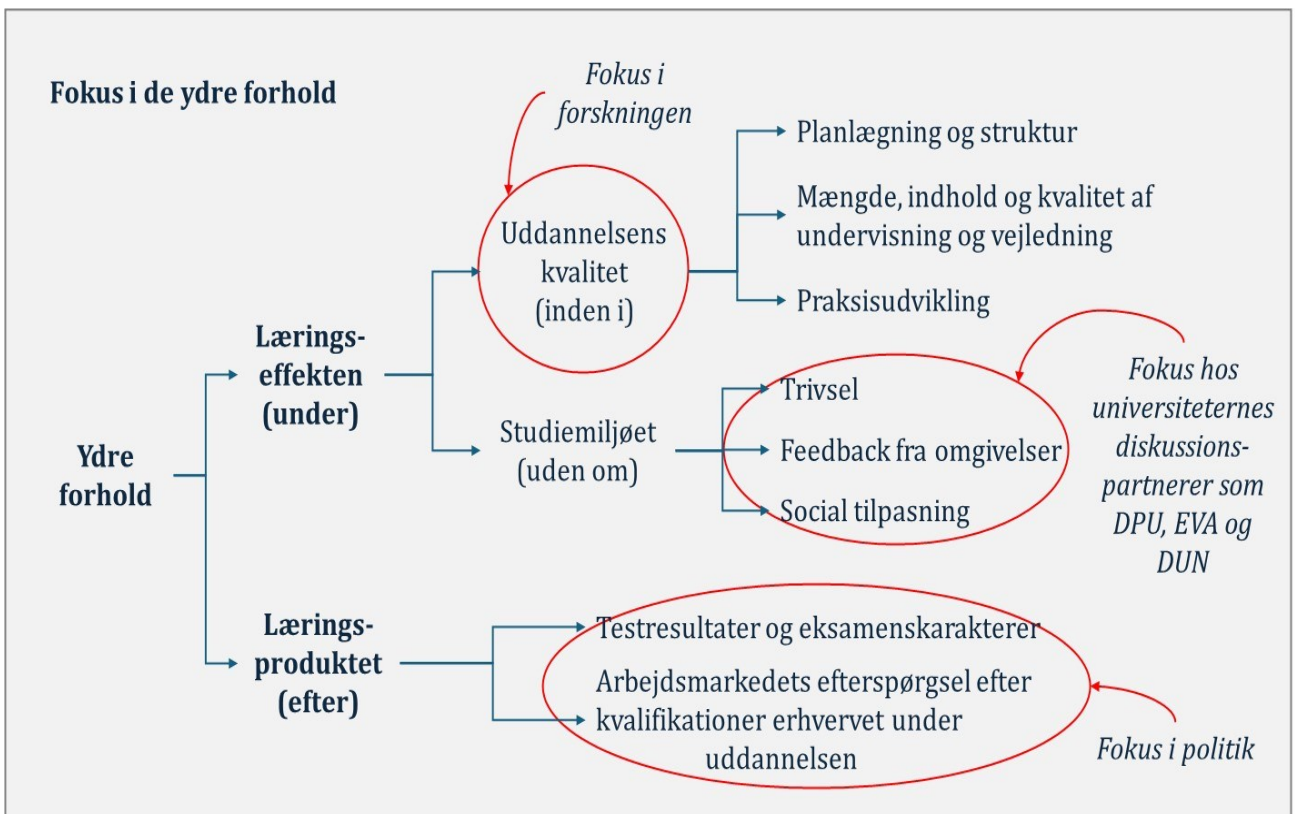
At læringsudbyttet stiger når læringskompetencerne forbedres, kan næppe overraske. Mere overraskende er det, at studerende på universiteterne ikke tilbydes forskningsbaseret vejledning, instruktion eller undervisning (alt efter behov) i, hvordan mennesker tilegner sig kognitiv viden og opøver færdigheder. Det er netop i hvilken grad den studerende har behov for

støtte i indlæringsprocessen samt styrken i den motivation der driver deltagelse, handlinger og selvrefleksion i indlæringsprocessen, der adskiller mennesker fra hinanden. Men det har intet at gøre med den måde vi lære på, for i et neurologisk perspektiv, er der en – og kun en måde der er effektiv at tilegne sig kognitiv viden på. At tale om indlæringsstile er derfor spild af tid.

De indre forhold

De ydre forhold

De uudnyttede læringsressourcer

I Danmark er det institutioner og organisationer som Dansk Pædagogisk Universitet (DPU), Danmarks Evalueringsinstitut (EVA), Københavns Erhvervsakademi (KEA), Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE) og Nationalt Videnscenter for læsning der sætter dagsordenen for vores forståelse af instruktion og evaluering, af læring, dannelse, og uddannelse.

Når det der forskes i, har til formål at undersøge, hvordan lærer og undervisere kan blive bedre til, at undervise, og ikke i hvordan elever og studerende kan lære at mestre forskellige kognitive og metakognitive strategier og kompetencer, er det let at overse det potentiale for indlæring der eksisterer hos de studerende selv.

Det er besnærende at tænke på, hvad det kunne betyde for det samlede kompetenceniveau, hvis de tusindvis af unge der hvert år påbegynder en videregående uddannelse, *startede* med at modtage forskningsbaseret instruktion i hvordan man indlærer - *ikke hvad men hvordan*.

Vi skal ikke give de sultne en fisk men lærer dem at fiske!

I 2022 var der ifølge Uddannelses- og Forskningsministeriet cirka 60 tusinde der startede på en videregående uddannelse i Danmark.

Den kulturelle udfordring

I Danmark er arbejdet med instruktion, læring og feedback ikke i samme udstrækning som i f.eks. USA og Australien, funderet i evidensbaserede neurologiske og kognitionspsykologiske principper. Den danske undervisningstradition bygger først og

fremmest på pædagogiske, didaktiske, sociologiske og filosofiske principper, hvor læreren eller underviseren anvender dialogen som det pædagogiske redskab til læring. Det er formodentlig forklaringen på at bruges langt flere midler på at udvikle kvalitetsundervisning i Danmark, end der bruges på at udvikle de studerendes læringskompetencer. Blot et kort blik på tildelingen af fondsmidler til diverse projekter, der har til formål at udvikle og forbedre læringsmidler eller undervisningsaktiviteter, bekræfter dette.

Hvor undervisningsdidaktikken er fokuseret på underviserens formidlingsproces, er curriculum læringen fokuseret på den studerendes selvinitierede læringsaktiviteter. Derfor bliver det der står tilbage for de studerende i den danske kontekst, at hvis de har ambition om at forbedre deres kompetencer til livslang læring, er det op til dem selv at opsøge viden og prøve sig frem i forhold til, hvilke teknikker og strategier der fungerer effektivt under indlæringen, for curriculum læringen er deres eget ansvar.

Er vejen til livslang læring en reform?

Hvilken betydning aftalen om en reform af universitetsuddannelserne får for de studerende er nok for tidligt at sige, men meget taler for, at de studerende på sigt kommer til at føle sig overset.

For de studerende handler det nemlig *ikke* om antallet af internationale studerende, sektordimensionering, ændret studiestart, kandidatudvalg, reformøkonomi eller hvor i landet de gymnasiale lærer uddannes.

For dem handler det om, hvorvidt *deres behov* for at tilegne sig læringskompetencer, tilgodeses. Det er den kulturelle udfordring et danske uddannelsessystem står over for.

Viden får værdi, når man gør noget med det, man ved!

"Klog på viden" er en serie artikler om kognitiv læring, hvis formål er at formidle viden om, hvordan mennesker tilegner sig kognitiv viden og opøver færdigheder.

Spørgsmål og kommentarer kan sendes til:

kontakt@miadue.dk

Tidligere artikler i serien "Klog på viden"

#1: Om balancen i kompetenceligningen

#2: Om indlæring og læring

#3: Om frafald og mistrivsel

Mia Due

www.miadue.dk

kontakt@miadue.dk

+45 4043 6804
